

Ärende: VN/5137/2022-OM-229

Totalreform av beredskapslagen; arbetsgruppens betänkande

1 kap. Allmänna bestämmelser

Kommentarer om bestämmelserna i 1 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

2 kap. Beredskapsskyldighet

Kommentarer om det organisatoriska tillämpningsområdet för den allmänna beredskapsskyldigheten (6 § 1 mom.):

-

Kommentarer om det materiella innehållet i den allmänna beredskapsskyldigheten (6–8 §):

-

Övriga kommentarer om bestämmelserna i 2 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

3 kap. Beslut om undantagsförhållanden och om ibruktagande av tilläggsbefogenheter

Kommentarer om förutsättningarna för undantagsförhållanden (11 §, jfr den nuvarande definitionen av undantagsförhållanden):

-

Kommentarer om beslut om att undantagsförhållanden råder eller har upphört (12 och 21 §):

-

Kommentarer om förfarandet för ibruktagande av tilläggsbefogenheter (13–20 §):

-

Kommentarer om statsrådets särskilda uppföljningsskyldigheter (22 och 23 §):

-

4 kap. Styrning av hanteringen av undantagsförhållanden samt specialarrangemang inom förvaltningen

Kommentarer om bestämmelserna i 4 kap. och specialmotiveringen:

-

5 kap. Principer för utövande av tilläggsbefogenheter och allmänna bestämmelser om tillämpningen av dem

Kommentarer om bestämmelserna i 5 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

6 kap. Organiseringen av förvaltningen samt statens finansförvaltning

Kommentarer om bestämmelserna i 6 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

7 kap. Tryggande av tillgången på arbetskraft

Kommentarer om bestämmelserna i 7 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

8 kap. Arbetsplikt

Kommentarer om bestämmelserna i 8 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

9 kap. Tryggande av den militära försvarsberedskapen

Kommentarer om bestämmelserna i 9 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

10 kap. Begränsningar i rörelsefriheten och vistelsebegränsningar samt förflyttning av befolkning

Kommentarer om bestämmelserna i 10 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

11 kap. Övertagningsrätt och skyldighet att tillhandahålla tjänster

Kommentarer om bestämmelserna i 11 kap. och specialmotiveringen till dem:

Bestämmelserna i 77–79 §§ och 103–105 §§ avser åtgärder för inkvartering och försörjning av förflyttad befolkning under undantagsförhållanden men har olika tillämpningsområde. Kommunen ansvarar enligt 103–105 §§ för reglering av bostadsbeståndet, medan välfärdsområdet enligt 77–79 §§ kan vidta tillfälliga åtgärder för omedelbar försörjning. Det bör förtydligas i lagstiftningen eller i specialmotiveringarna vilka paragrafer som har företräde.

12 kap. Tryggande av befolkningens nödvändiga försörjning och ändringar av den sociala tryggheten

Kommentarer om bestämmelserna i 12 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

13 kap. Tryggande av tillgången till nödvändiga nyttigheter och tjänster

Kommentarer om bestämmelserna i 13 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

14 kap. Tryggande av tillgången till social- och hälsovård samt till utbildning

Kommentarer om bestämmelserna i 14 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

15 kap. Ordnande av boende

Kommentarer om bestämmelserna i 15 kap. och specialmotiveringen till dem:

Bestämmelserna i 77–79 §§ och 103–105 §§ avser åtgärder för inkvartering och försörjning av förflyttad befolkning under undantagsförhållanden men har olika tillämpningsområde. Kommunen ansvarar enligt 103–105 §§ för reglering av bostadsbeståndet, medan välfärdsområdet enligt 77–79 §§ kan vidta tillfälliga åtgärder för omedelbar försörjning. Det bör förtydligas i lagstiftningen eller i specialmotiveringarna vilka paragrafer som har företräde.

I en mindre kommun som Kristinestad kan det vara möjligt att förverkliga kommunens uppgifter enligt 103-107 §§, detta kommer dock att kräva personella resurser, vilka är begränsade. Att ägare kan komma att ställas inför detta faktum bör kommuniceras av staten i god tid innan undantagsförhållande, så att samtliga ägare i landet får samma information. Det kommer underlätta kommunernas uppgifter när detta ska förverkligas.

16 kap. Tryggande av finansmarknaden och försäkringsmarknaden

Kommentarer om bestämmelserna i 16 kap. och specialmotiveringen till dem (exkl. 110 §):

-

Kommentarer om 110 § 1 mom. 1 punkten (utförselförbud):

-

Kommentarer om 110 § 1 mom. 2 punkten (införselförbud):

-

Kommentarer om 110 § 1 mom. 3 punkten (förbud mot vissa ekonomiska transaktioner):

-

Kommentarer om 110 § 1 mom. 4 punkten (hemtagningsskyldighet):

-

Kommentarer om 110 § 2–5 mom.:

-

17 kap. Tryggande av energiförsörjningen, vattentjänsterna och avfallshanteringen

Kommentarer om bestämmelserna i 17 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

18 kap. Tryggande av nödvändiga kommunikations- och posttjänster

Kommentarer om bestämmelserna i 18 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

19 kap. Tryggande av livsmedelsproduktionen

Kommentarer om bestämmelserna i 19 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

20 kap. Tryggande av nödvändigt byggande

Kommentarer om bestämmelserna i 20 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

Allmänna frågor som gäller avdelning III

Allmänna kommentarer om strukturen på den del som gäller befogenheter och om sättet att reglera befogenheterna:

-

Eventuella andra kommentarer om hela den del som gäller befogenheter:

-

21 kap. Allmänna bestämmelser om verkställigheten av tilläggsbefogenheter

Kommentarer om bestämmelserna i 21 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

22 kap. Särskilda bestämmelser om verkställigheten av tilläggsbefogenheter

Kommentarer om bestämmelserna i 22 kap. och specialmotiveringen till dem:

153 § 1 mom.: Bestämmelsen är oklar när det gäller kommunernas skyldighet att ställa de fastigheter, personalresurser, måltidstjänster och den infrastruktur till förfogande som välfärdsområdet behöver för att fullgöra sina uppgifter. För att detta ska vara möjligt krävs att kommunerna har tillräckliga befogenheter för att faktiskt kunna bära ansvaret. I praktiken har kommunerna inte längre samma tillgång till personal och måltidstjänster som före vårdreformen. En del av den offentliga måltidsproduktionen sköts numera av gemensamma bolag som kommunerna saknar beslutanderätt över. Därför bör lagtexten justeras så att kommunerna endast förväntas tillhandahålla personal och måltidstjänster i den omfattning de faktiskt har tillgång till.

I bakgrundsformuleringarna (kap. 7) finns referenser till att välfärdsområdets funktionsförmåga och resurser inte räcker till för att inkvartera och ordna mathållning för en sådan befolkningsmängd det kan vara frågan om. Det konstateras också att välfärdsområdena inte nödvändigtvis har alla de resurser som behövs för hantering av allvarliga krissituationer. Det konstateras att kommunerna kan ha till exempel idrottshallar och andra lokaler och fastigheter, samt att kommunerna har möjlighet att i samarbete med sina serviceproducenter och frivilliga sköta den mathållning som den evakuerade befolkningen behöver och andra uppgifter exempelvis i anslutning till ordnandet av inkvartering. Bakgrundsformuleringarna tar inte i beaktande att social- och hälsovårdsreformen bidrog till att flytta personal och resurser från kommunerna till välfärdsområdet. Bakgrundsformuleringarna tar heller inte i beaktande att under ett undantagsförhållande kan det hända att delar av kommunens personal flyttas till andra verksamheter, likaså de som bakgrundsformuleringarna definierar som "frivilliga".

Formuleringarna bör dessutom stärkas så att kommunerna ges rätt att vid behov använda kökskapacitet inom den privata sektorn och eventuellt även kapacitet som de gemensamma kosthållsbolagen förfogar över. Kommunerna måste med andra ord ges tillräckliga verktyg för att kunna uppfylla sina skyldigheter. Det är också oklart vem som ska finansiera dessa kosthållstjänster. Ett tydligt stadgande om att staten ska rikta medel till kommunerna för detta ändamål skulle klargöra ansvarsfördelningen.

Samma problematik gäller nödinkvartering. Lagförslaget ålägger kommunerna att anvisa fastigheter, men även här bör det tydligt framgå att staten ansvarar för finansieringen och att kommunerna får resurser när behov av nödinkvartering uppstår. En sådan verksamhet kräver dessutom omfattande administrativ kapacitet, vilket också bör beaktas i form av riktade anslag.

Sammanfattningsvis utgör detta en av de mest centrala och utmanande frågorna vid eventuell massnödinkvartering. Därtill, även om det inte direkt regleras i denna paragraf, behöver kommunerna ett tydligt juridiskt mandat att genomföra besiktningar och anvisa lokaler för nödinkvartering.

23 kap. Ersättningar

Kommentarer om bestämmelserna i 23 kap. och specialmotiveringen till dem:

153 § 1 mom.: Bestämmelsen är oklar när det gäller kommunernas skyldighet att ställa de fastigheter, personalresurser, måltidstjänster och den infrastruktur till förfogande som välfärdsområdet behöver för att utföra uppdraget. I 23 kap. anges inte att kommunerna ska få ersättning för dessa insatser, utan endast att välfärdsområdena är berättigade till ersättning. Ett klagörande om att kommunerna ska kompenseras för kostnaderna för de fastigheter, personalresurser och måltidstjänster de tillhandahåller skulle tydliggöra ansvarsfördelningen.

Detta är en central fråga om situationen kräver evakueringar eller massinkvartering. Som det är nu ger lagförslaget inte kommunerna tillräckliga eller tillräckligt tydliga verktyg för att fullgöra de skyldigheter som anges i 153 §.

I 23 kap. anges heller inte att kommunerna ska få ersättningar för uppgifterna som åläggs kommunerna i paragraferna 103-107. Ett klagörande om att kommunerna ska kompenseras för detta behövs.

24 kap. och lagförslaget om ändring av strafflagen. Straffbestämmelser

Kommentarer om bestämmelserna i 24 kap. i beredskapslagen och i lagförslaget om ändring av strafflagen (lagförslag 2) och om specialmotiveringen till dem:

-

25 kap. Ändringssökande

Kommentarer om bestämmelserna i 25 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

Den allmänna motiveringen i utkastet till regeringsproposition

Kommentarer om konsekvensbedömningen:

-

Kommentarer om motiveringen till lagstiftningsordningen:

-

Övriga kommentarer om motiveringen i utkastet till regeringsproposition:

-

Arbetsgruppens betänkande

Allmänna ställningstaganden om behovet av en reform och de centrala lösningarna i reformen:

-

Övriga allmänna kommentarer om arbetsgruppens betänkande:

-

Segervall Mila

Kristinestads stad - Stadsstyrelsen 9.2.2026 § 23